

KS. JAN KOBAK

GENEALOGIA OSOBY WOBEC DRAMATU NIEPŁODNOŚCI

Rodzicielstwo w sposób istotny przynależy do małżeństwa. Wpisuje się ono w integralną celowość przymierza kobiety i mężczyzny, którą Sobór Watykański II w konstytucji *Gaudium et Spes* określa jako dojrzałą, jednoczącą i płodną miłość. Ze swej istoty realizuje się ona przez prokreację, wzajemne wsparcie osobowego rozwoju i dążenia do świętości, a także w wymiarze społecznym i apostołskim¹. Zrodzenie i wychowanie potomstwa oraz dobro małżonków realizują zatem dynamikę uświęconej sakramentalnie miłości małżeńskiej *ad extra* oraz *ad intra*². Miłość kobiety i mężczyzny owocuje wewnątrz ich związku przez pogłębienie jedności, wzajemną pomoc i uświęcenie³ oraz niejako promieniuje na zewnątrz

KS. DR JAN KOBAK, kapłan diecezji rzeszowskiej, asystent w katedrze duszpasterstwa rodzin KUL. Jego zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia związane z rodzicielstwem, bioetyką oraz katolickimi zrzeszeniami małżeństw i rodzin. ORCID: 0000-0002-7983-8361. Kontakt: jan.kobak@kul.pl.

1. Por. Sobór Watykański II, Konstytucja Duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (1965) 48 [dalej skrót: KDK].
2. Por. J. Kobak, *Stosunek małżonków do rodzicielstwa. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań w diecezji rzeszowskiej*, Lublin 2021, s. 19, <http://hdl.handle.net/20.500.12153/1797> [dostęp: 12.10.2021].
3. Por. K. Rzepka, *Metody regulacji poczęć a więzi małżeńsko-rodzinne. Studium empiryczne z duszpasterstwa rodzin na podstawie badań małżonków w diecezji sandomierskiej*, Lublin 2019, https://repozytorium.kul.pl/bitstream/20.500.12153/678/1/Rzepka_Metody_regula

poprzez zrodzenie i wychowanie potomstwa, ale również przez wspieranie bliźnich, świadectwo i szeroko rozumiane apostołstwo. Wszystkie te wymiary można uznać za aspekty płodności małżeńskiej. Punktem odniesienia i swoistym paradygmatem jest tu prokreacja, którą należy rozumieć integralnie jako wydanie na świat potomstwa oraz troskę o jego wychowanie i rozwój na płaszczyźnie fizycznej, psychicznej i duchowej⁴. Sobór Watykański II bardzo wyraźnie proklamuje tę integralność ludzkiej prokreacji: „Niech zaś wszyscy wiedzą, że życie ludzkie i zadanie przekazywania go nie ograniczają się tylko do perspektyw doczesności i nie mogą tylko w niej samej znajdować swego wymiaru i zrozumienia, lecz mają zawsze odniesienie do wiecznego przeznaczenia ludzkiego”⁵. Papieska Rada ds. Rodziny mówi natomiast o prokreacji integralnej, która obejmuje zrodzenie, utrzymanie i wychowanie⁶. Zrodzenie dzieci przekracza zatem wymiar biologiczny bądź pedagogiczny i sięga aż do wymiaru antropologicznego⁷. Odpowiedzialna prokreacja ma ponadto odniesienie rodzinne, społeczne i eklesjalne⁸.

Chociaż każda miłość ma w sobie twórczą dynamikę, żadna inna osoba, wspólnota czy też instytucja nie jest w stanie w sposób właściwy podjąć funkcji prokreacyjnej właściwej dla małżonków tworzących rodzinę będącą domowym Kościołem. Píše o tym papież Franciszek w adhortacji *Amoris laetitia*: „Małżeństwo chrześcijańskie, będące odzwierciedleniem jedności między Chrystusem a Jego Kościołem, realizuje się w pełni w jedności mężczyzny i kobiety, którzy oddają się sobie nawzajem w wyłącznej miłości i dobrowolnej wierności, należą do siebie aż do śmierci i są otwarci na przekazywanie życia, uświęceni sakramentem, który udziela im łaski, aby stawali się Kościołem domowym i zaczynem nowego życia dla społeczeństwa. Inne formy związków są radykalnie sprzeczne z tym ideałem (...)”⁹. Franciszek w kontekście rodzicielstwa posługuje się ponadto bardzo wymownym sformułowaniem: „płodność poszerzona”¹⁰. Niezwykle poruszającą syntezę prawdy o ludzkim rodzicielstwie, realizowanym w małżeństwie, daje Kościołowi Papież Rodziny, św. Jan Paweł II. W *Liście do rodzin* pisze on: „Rodzenie jest kontynuacją stworzenia. (...) Geneza człowieka – to nie tylko prawa biologii,

cji_poczec_a_wiezi_malzensko_o_rodzinne_Studium_empiryczne_z_Duszpasterstwa_Rodzin.pdf [dostęp: 12.10.2021], s. 51-58.

4. Por. Papieska Rada do spraw Rodziny, *Rodzina a ludzka prokreacja* (2006) 9, 10, 18 [dalej skrót: RLP].
5. KDK 51.
6. RLP 18.
7. Tamże 10.
8. Tamże 9.
9. Franciszek, Adhortacja *Amoris Laetitia* (2016) 292 [dalej skrót: AL].
10. Po łacinie: *amplificata fecunditas*. AL 178-186.

to równocześnie stwórcza wola Boga¹¹ oraz: „W biologię rodzenia wpisana jest genealogia osoby¹²”.

Niniejszy artykuł proponuje spojrzenie na ludzkie rodzicielstwo przez pryzmat trzech znamienitych określeń zawartych w Magisterium Kościoła: „integralna prokreacja¹³”, „płodność poszerzona¹⁴” oraz „genealogia osoby¹⁵”. Sformułowania te przedstawiają wizję prokreacji, w świetle której również mąż i żona nieposiadający biologicznych dzieci mogą autentycznie i w pełni realizować wymiar rodzicielski małżeństwa.

I. Dramat niepłodności

Płodna i jednocząca miłość wielu współczesnych małżeństw jest wystawiona na niezwykle bolesną próbę, jaką jest dramat niepłodności. Szacuje się, że problem ten dotyczy obecnie ok. 24% naszej populacji. Przybliżony odsetek niepłodnych par to: 13% w Danii, 17% w Wielkiej Brytanii, 16% we Francji, 12% w USA oraz 18%-20% w Polsce. Najtrudniejsza pod względem płodności jest obecnie sytuacja mieszkańców państw centralnej Afryki, zwanych „pasem niepłodności”, w których problem z poczęciem dziecka ma ok. 40% par¹⁶. Na gruncie nauk medycznych za niepłodność uznaje się sytuację, w której nie dochodzi do poczęcia dziecka po 12 miesiącach regularnego współżycia bez metod ani środków ograniczających płodność¹⁷. Niepłodność w wielu przypadkach jest problemem, który udaje się pokonać, dlatego bardziej precyzyjne jest stosowane przez wielu specjalistów określenie „obniżona płodność”. Płodność ludzkiego ciała jest bowiem efektem oddziaływania wielu czynników zdrowotnych i różne zabiegi oraz uwarunkowania mogą ją podnieść lub obniżyć. Mowa o obniżonej płodności lepiej oddaje zatem złożoność zagadnienia, jak również pozostawia małżonkom nadzieję oraz zachęca do podejmowania odpowiedzialnych starań o zrodzenie dzieci. Od niepłodności należy przy tym odróżnić bezpłodność, czyli nieodwracalną i całkowitą niezdolność posiadania potomstwa, bezdzietność, czyli faktyczne nieposiadanie potomstwa bez względu na przyczynę oraz impotencję, czyli fizyczną lub psychiczną

11. Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane* (1994) 9 [dalej skrót: LdR].

12. Tamże.

13. RLP 18.

14. AL 178-186.

15. LdR 9.

16. E. Bielawska-Batorowicz, *Trudności w realizacji planów prokreacyjnych i ich skutki dla rodziny*, w: *Psychologia rodziny*, red. I. Janicka, H. Liberska, Warszawa 2014, s. 415-416.

17. J. Domitrz, M. Kulikowski, *Epidemiologia*, w: *Niepłodność*, red. T. Pisarski, M. Szamatowicz, Warszawa 1997, s. 14.

niezdolność odbycia aktu seksualnego. Z tymi problemami wiąże się ponadto niemożliwość utrzymania ciąży, prowadząca do tzw. poronień nawracających lub nawykowych¹⁸. To ostatnie określenie również wydaje się niestosowne. Choć jest ono w środowisku medycznym w powszechnym użyciu, bezpodstawnie sugeruje, że utrata dziecka jest zawiniona przez matkę.

Uważa się, że medyczne przyczyny niepłodności w około jednej trzeciej przypadków leżą po stronie organizmu mężczyzny, w około jednej trzeciej – po stronie organizmu kobiety. Również w około jednej trzeciej przypadków uznaje się je za leżące równocześnie po obu stronach lub za niewyjaśnione pod względem pochodzenia¹⁹. Bardzo wysoki odsetek przyczyn niepłodności określa się jako tzw. przyczyny idiopatyczne, czyli nieznanne. Należy mieć jednak nadzieję, że wraz z rozwojem medycyny uda się lepiej zrozumieć mechanizmy ludzkiej płodności oraz wielu jej zaburzeń o trudnej do określenia etiologii, jak również poprawić skuteczność i staranność w stosowaniu znanych już procedur diagnostycznych²⁰.

Często niepłodność ma negatywny wpływ na psychikę kobiety i mężczyzny oraz na jakość ich relacji. Jest także poważnym utrudnieniem w rozwoju osobistej i małżeńskiej duchowości. Przedłużający się brak potomstwa może skutkować obniżeniem samoakceptacji oraz poczucia własnej wartości, rodzi frustrację, poczucie winy lub krzywdy oraz skłonność do obwiniania siebie lub drugiej osoby. Osoby dotknięte niepłodnością, szczególnie kobiety, boleśnie przeżywają kontakty z małymi dziećmi oraz małżeństwami, które posiadają potomstwo. U mężczyzn pojawiają się próby ekscentrycznych wyczynów i innych kompensacji. Osoby borykające się z dramatem niepłodności przeżywają kryzysy więzi małżeńskiej. Doświadczają również silnych pokus związanych ze zdradą, rozwodem i zawarciem nowego związku z perspektywą biologicznego rodzicielstwa oraz uciekaniem się do niemoralnych metod przekazywania życia, jak zapłodnienie *in vitro* czy sztuczna inseminacja heterologiczna *in vivo*²¹. Kiedy zaś po długich zmaganiach z niepłod-

18. Por. P. Guzdek, S. Guzdek, *Poronienie kliniczne jako niepowodzenie położnicze – aspekt biomedyczny*, „Roczniki Teologiczne”, t. LXVII, z. 10(2020), s. 44.

19. E. Bielawska-Batorowicz, *Trudności w realizacji planów prokreacyjnych i ich skutki dla rodziny*, s. 415.

20. Por. M. Barczentewicz, *Płodność jako dar i odpowiedzialność*, W: *Wobec in vitro. Genetyczne, moralne, filozoficzne, teologiczne i prawne aspekty zapłodnienia pozaustrojowego*, red. J. Grzybowski, F. Longchamps de Bérier, Kielce 2017, s. 282-283.

21. Por. J. Kobak, J. Goleń, *Pastoral Care for Families Suffering from Infertility*, w: *Catholic Family Ministry. The Scientific Reflection and the Practical Ministry of the Church*, red. J. Goleń, R. Kamiński, G. Pyżlak, Lublin 2018, s. 400-402. Warto zwrócić uwagę, że *Nowa karta pracowników służby zdrowia* uznaje za moralnie dopuszczalną sztuczną inseminację homologiczną nasieniem męża przy zachowaniu czasowej ciągłości między aktem małżeńskim a poczęciem. Por. Papieska Rada do spraw Duszpasterstwa Służby Zdrowia, *Nowa Karta Pracowników Służby Zdrowia* (2016) 25.

nością na świat przychodzi upragnione dziecko, rodzice wykazują tendencję do popadania w nadopiekuńczość oraz fiksację na macierzyństwie lub ojcostwie²².

II. Rodzicielstwo małżeństw niepłodnych

Cierpienie niepłodności nierzadko prowadzi małżonków do podjęcia zdecydowanych kroków w kierunku zdiagnozowania i wyleczenia jej przyczyn. Z determinacją poszukują oni medycznych rozwiązań swojego problemu. Ich wysiłki nie powinny jednak pozostać ukierunkowane wyłącznie na fizyczne zrodzenie potomstwa. W takim wypadku bowiem istnieje poważne ryzyko uprzedmiotowienia dziecka, zarówno w akcie jego poczęcia – poprzez odwołanie się do metod przeciwnych ludzkiej godności, jak i w postawach rodzicielskich – poprzez traktowanie dziecka nie jako osoby, lecz okupionej wielką ceną własności. Zagrożenia te kumulują się szczególnie wtedy, kiedy wskutek zastosowanych technik zapłodnienia pozaustrojowego dziecko rodzi się w okolicznościach wymagających śmierci licznych tzw. „embrionów nadliczbowych”, które *de facto* są jego rodzeństwem²³. Mentalność *in vitro* zawiera w swym rdzeniu wstrząsającą sprzeczność, która zasadniczo rozsadza ludzkie rodzicielstwo, a którą można by określić jako żądanie posiadania dziecka nawet za cenę śmierci wielu innych własnych dzieci. Oczywiście postawa taka jest przyjmowana zasadniczo *implicite*, bez wiedzy lub przy próbach odsunięcia od siebie prawdy. Wraz z upływem czasu u rodziców mogą się jednak pojawić wyrzuty sumienia, połączone niekiedy również z trudnościami w pogodzeniu miłości do posiadanego dziecka ze świadomością, że zostało ono powołane do życia w niedopuszczalnych moralnie okolicznościach.

Małżonkowie dotknięci niepłodnością są szczególnie wezwani do odkrycia głębszego sensu płodnej i twórczej miłości małżeńskiej, który Magisterium Kościoła wyraża za pomocą określeń: „integralna prokreacja”, „genealogia osoby” oraz „płodność poszerzona”. Doniosłość tej prawdy w sposób dobitny przedstawił św. Jan Paweł II w *Liście do rodzin*: „Rodzicielstwo jest zadaniem natury duchowej — nie tylko fizycznej. Przebiega przez nie zawsze genealogia w Bogu i która do Boga także ma prowadzić”²⁴. Myśl tę oddaje również papież Franciszek, cytując w *Amoris laetitia Dokument z Aparecidy*: „Macierzyństwo jest nie tylko rzeczy-

22. Por. J. Orzeszyna, *Teologiczno-moralny aspekt niepłodności w małżeństwie*, Kraków 2005, s. 18-26.

23. Por. J. Wróbel, *Prokreacja technicyzowana – wyzwania etyczne*, „Roczniki Teologii Moralnej”, t. 1(56)/2009, s. 187-191.

24. LdR 10.

wistością biologiczną, lecz przejawia się na różne sposoby”²⁵. Płodność miłości małżeńskiej nie opiera się więc przede wszystkim na „biologii rodzenia”, lecz na „genealogii osoby”. Jej podstawowym odniesieniem nie jest to, co człowiek ma wspólnego ze światem zwierzęcym, lecz to, co łączy go ze stwórczą płodnością miłości Boga. Choć nawet w *Credo* zwracamy uwagę na różnicę między aktem zrodzenia, a aktem stworzenia – *genitum, non factum*²⁶ – jednakże powołanie rodzicielskie określamy słowem odwołującym się właśnie do stwarzania: *pro-creatio*. Płodność ludzka jest zatem współpracą z Bogiem w akcie stwarzania osoby – nie tylko poprzez dawanie ciała, ale przede wszystkim w tym, co się wiąże z ludzką duszą²⁷. Papież Rodziny stwierdza przynależność wychowania do rodzicielstwa: „Wychowawca jest osobą, która «rodzi» w znaczeniu duchowym. (...) Wychowanie jest więc przede wszystkim obdarzaniem człowieczeństwem – obdarzaniem dwustronnym. (...) Miłość małżeńska wyraża się w wychowaniu jako prawdziwa miłość rodzicielska”²⁸. Wychowanie jest w *Liście do rodzin* ponadto nazwane „prawdziwym apostołstwem” oraz „wspólnym uczestnictwem w prawdzie i miłości”²⁹.

Amoris laetitia również zdecydowanie podkreśla rolę wychowania w powołaniu rodzicielskim, poświęcając mu cały rozdział VII pt. „Umocnić wychowanie dzieci”³⁰. Papież Franciszek w ciekawy sposób ukazuje prawdę o „płodności poszerzonej” małżonków przez pryzmat adopcji i apostołstwa. Adopcja zdaniem Franciszka „wyraża szczególną płodność doświadczenia małżeńskiego”. Ukazuje zasadnicze znaczenie przyjęcia, miłości i troski w odniesieniu do każdego dziecka, niezależnie od okoliczności jego przyjścia na świat³¹. Rodzina powinna również realizować swoją płodność poprzez apostołskie „budowanie kultury spotkania”, w której inni ludzie nie czuliby się pogardzani i osądzeni, lecz raczej przyjęci i zrozumiani³². „W ten sposób – pisze Franciszek – małżeństwa chrześcijańskie kolorują szarość, wypełniając przestrzeń publiczną barwami braterstwa, wrażliwości społecznej, obrony osób słabych oraz jaśniejszej wiary i czynnej nadziei.

25. V Konferencja Ogólna Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów, *Dokument z Aparecidy* (2007) 475, cytaty za: AL 178.

26. Katechizm Kościoła Katolickiego (1992) 465.

27. Por. M. Pokrywka, *Antropologiczne podstawy moralności małżeństwa i rodziny*, Lublin 2011, s. 267.

28. LdR 16.

29. Tamże.

30. Zob. AL 259-290.

31. Relacja końcowa 2015, cytaty za: AL 180.

32. AL 182.

Ich płodność rozszerza się i przekłada na tysiące sposobów, aby uobecnić miłość Boga w społeczeństwie”³³.

Wychowanie oraz szeroko rozumiane apostołstwo prawdy i miłości, przedstawiane w nauczaniu Kościoła jako akty duchowego rodzicielstwa, przynależą więc do samej istoty przekazywania życia i nie są jakąś formą zastępczą, którą powinni się zająć jedynie małżonkowie niemający dzieci. Należałoby raczej uznać, że chociaż biologiczne zrodzenie jest najbardziej charakterystycznym aktem rodzicielskim kobiety i mężczyzny, samo rodzicielstwo nie może być nigdy zawężone jedynie do tego aktu. Papieska Rada ds. Rodziny przestrzega wręcz, że zredukowanie integralnej prokreacji jedynie do wymiaru biologicznego jest jej banalizacją właściwą materializmowi³⁴. W każdym zatem małżeństwie podstawowym rodzicielskim paradygmatem jest nie „biologia rodzenia”, lecz „genealogia osoby” zakorzeniona w Ojcostwie samego Boga³⁵. Warto tu również wspomnieć, że już św. Augustyn podkreśla pełnowartościowość rodzicielstwa bez biologicznej prokreacji, odwołując się do małżeństwa Najświętszej Maryi Panny i św. Józefa³⁶. W tym kontekście głębokie uzasadnienie znajdują propozycje zawarte w adhortacji *Familiaris consortio*: „Niepłodność fizyczna może bowiem dostarczyć małżonkom sposobności do innej, ważnej służby na rzecz życia osoby ludzkiej, jak na przykład adopcja, różne formy pracy wychowawczej, niesienie pomocy innym rodzinom czy dzieciom ubogim lub upośledzonym”³⁷. Miłość małżonków dotkniętych niepłodnością pozostaje zatem miłością płodną i rodzicielską. Stają oni jednak przed zadaniem odpowiedniego przeniesienia akcentów – tak aby doświadczając przeszkód w realizacji wymiaru biologicznego, w dojrzały sposób żyli rodzicielstwem duchowym.

III. Genealogia osoby w naprotechnologii

Na zadanie genealogii osoby warto spojrzeć również z perspektywy praktycznej, szczególnie, że można wskazać wyraźny przykład działań opartych na solidnych podstawach prokreacji integralnej. Jest nim rozwijająca się również w naszym kraju naprotechnologia, która proponując pomoc małżeństwom o obniżonej płodności, nie zatrzymuje się jedynie na aspekcie biologicznym ludzkiego rodzicielstwa. Para, która decyduje się podjąć leczenie naprotechnologiczne, przyjmuje równocześnie

33. Tamże 184.

34. RLP 27.

35. Por. Ef 3,14-15; LdR 16.

36. Por. A. Sarmiento, *Małżeństwo chrześcijańskie*, Kraków 2002, s. 327.

37. FC 14.

pewien styl życia, oparty na obserwacji naturalnych rytmów płodności oraz pracy nad relacją między mężem i żoną w wymiarze psychicznym, moralnym i duchowym. Takie podejście opiera się na integralnym rozumieniu ludzkiej seksualności i prokreacji, według zasady, która mówi, że celem naprotechnologii jest nie tyle pomoc w poczęciu, co pomoc w budowaniu rodziny. Ważne jest więc nie tylko to, że na świat ma przyjść zdrowe dziecko, ale również to, w jaki sposób będzie ono przyjęte. A zatem naprotechnologia daje małżonkom znacznie więcej, niż tylko szansę na zrodzenie potomstwa dzięki wnikliwemu zdiagnozowaniu przyczyn niepłodności i skutecznemu usunięciu tych przyczyn. Naprotechnologia ułatwia również przezwyciężenie trudności w relacjach małżeńskich i rodzicielskich oraz dowartościowanie wymiaru osobowego rodzicielstwa³⁸.

Praca nad integralnym podejściem do prokreacji w naprotechnologii opiera się przede wszystkim na osobistym i indywidualnym traktowaniu klientów w ramach spotkań z instruktorami Modelu Creighton. Program tych spotkań obejmuje m. in. tzw. instrukcję SPICE, która skupia się na rozwijaniu więzi małżeńskiej poprzez wzmacnianie relacji męża i żony w pięciu zasadniczych aspektach, które składają się na akronim SPICE: duchowym – *spiritual*, fizycznym – *physical*, intelektualnym – *intellectual*, twórczym – *creative* oraz emocjonalnym – *emotional*³⁹.

Płodna miłość małżeńska to niezwykle doniosły dar, który jest zakorzeniony w Ojcostwie samego Boga. Dar ten jest równocześnie wpisany w naturę osoby ludzkiej i ludzkiej miłości. W ludzką naturę wpisane jest też wielkie pragnienie rodzicielstwa, które wobec niemożliwości posiadania biologicznego potomstwa, może się wiązać ze szczególnym zagrożeniem odwoływania się do rozwiązań niemoralnych. Rodzenie jest jednakże aktem obejmującym całego człowieka, w wymiarze zarówno cielesnym, jak i duchowym jego osobowego bytu. Z tego też powodu, nawet osoby dotknięte cierpieniem biologicznej niepłodności mogą w swoim małżeństwie w pełni zrealizować autentyczne powołanie rodzicielskie, doświadczając poszerzonej płodności w integralnej prokreacji, która włącza ich twórczą miłość w genealogię osoby.

38. Por. P. Marzec, *Naprotechnologia. Nowoczesna troska o płodność. Ujęcie teologicznomoralne*, Tarnów 2015, s. 180-188.

39. Por. T. W. Hilgers, *Creighton Model FertilityCare System. Podręcznik wprowadzający nowego użytkownika*, Warszawa 2015, s. 35-39; T. W. Hilgers i in., *The Creighton Model FertilityCare System. Basic teaching skills*, Omaha, Nebraska 2016, s. 231-234.

Bibliografia

- V Konferencja Ogólna Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów, *Dokument z Aparecidy* (2007).
- Barcentewicz M., *Płodność jako dar i odpowiedzialność*, W: *Wobec in vitro. Genetyczne, moralne, filozoficzne, teologiczne i prawne aspekty zapłodnienia pozaustrojowego*, red. J. Grzybowski, F. Longchamps de Bérier, Kielce 2017, s. 257-329.
- Bielawska-Batorowicz E., *Trudności w realizacji planów prokreacyjnych i ich skutki dla rodziny*, w: *Psychologia rodziny*, red. I. Janicka, H. Liberska, Warszawa 2014, s. 412-436.
- Domitrz J., Kulikowski M., *Epidemiologia*, w: *Niepłodność*, red. T. Pisarski, M. Szamatowicz, Warszawa 1997, s. 13-18.
- Franciszek, *Adhortacja Amoris Laetitia* (2016) [= AL].
- Guzdek P., Guzdek S., *Poronienie kliniczne jako niepowodzenie położnicze – aspekt biomedyczny*, „Roczniki Teologiczne”, t. LXVII, z. 10(2020), s. 39-58.
- Hilgers T. W., *Creighton Model FertilityCare System. Podręcznik wprowadzający nowego użytkownika*, Warszawa 2015.
- Hilgers T. W. i in., *The Creighton Model FertilityCare System. Basic teaching skills*, Omaha, Nebraska 2016.
- Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane* (1994) [=LdR].
- Katechizm Kościoła Katolickiego (1992).
- Kobak J., *Stosunek małżonków do rodzicielstwa. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań w diecezji rzeszowskiej*, Lublin 2021, s. 19, <http://hdl.handle.net/20.500.12153/1797> [dostęp: 12.10.2021].
- Kobak J., Goleń J., *Pastoral Care for Families Suffering from Infertility*, w: *Catholic Family Ministry. The Scientific Reflection and the Practical Ministry of the Church*, red. J. Goleń, R. Kamiński, G. Pyżlak, Lublin 2018, s. 397-408.
- Marzec P., *Naprotechnologia. Nowoczesna troska o płodność. Ujęcie teologiczno-moralne*, Tarnów 2015.
- Orzeszyna J., *Teologiczno-moralny aspekt niepłodności w małżeństwie*, Kraków 2005.
- Papieska Rada do spraw Duszpasterstwa Służby Zdrowia, *Nowa Karta Pracowników Służby Zdrowia* (2016).
- Papieska Rada do spraw Rodziny, *Rodzina a ludzka prokreacja* (2006) [= RLP].
- Pokrywka M., *Antropologiczne podstawy moralności małżeństwa i rodziny*, Lublin 2011.
- Rzepka K., *Metody regulacji poczęć a więzi małżeńsko-rodzinne. Studium empiryczne z duszpasterstwa rodzin na podstawie badań małżonków w diecezji sandomierskiej*, Lublin 2019, <http://hdl.handle.net/20.500.12153/678> [dostęp: 12.10.2021].

Sarmiento A., *Małżeństwo chrześcijańskie*, Kraków 2002.

Sobór Watykański II, Konstytucja Duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (1965) [=KDK].

Wróbel J., *Prokreacja technicyzowana – wyzwania etyczne*, „Roczniki Teologii Moralnej”, t. 1(56)/2009, s. 183-202.

Streszczenie

Rodzicielstwo jest integralnym elementem miłości małżeńskiej, która w aspekcie jednoczącym przejawia swój dynamizm *ad intra*, natomiast w aspekcie prokreacyjnym ukazuje dynamizm *ad extra*. Przeżywanie wymiaru prokreacyjnego jest szczególnie trudnym zadaniem dla tych małżonków, którzy doświadczają dramatu niepłodności. Niniejszy artykuł omawia w skrócie problem niepłodności, z jakim mierzy się znaczna liczba współczesnych małżeństw. Zwraca uwagę, że zamiast używać terminu „niepłodność”, lepiej mówić o obniżonej płodności. Artykuł przedstawia również trudności natury duchowej, psychologicznej i moralnej, przed jakimi stają małżonkowie, którzy nie mogą mieć biologicznych dzieci. Trudności te stanowią zarazem wyzwania dla duszpasterstwa rodzin. Drogą przewyciężenia tych zagrożeń jest odwołanie się do całościowego ujęcia ludzkiej płodności i rodzicielstwa, które uwzględnia zarówno wymiar cielesny, jak i duchowy. W Magisterium Kościoła takie ujęcie rodzicielstwa znajduje wyraz w określeniach „genealogia osoby” (*List do rodzin*), „prokreacja integralna” (*Rodzina a ludzka prokreacja*) oraz „płodność poszerzona” (*Amoris laetitia*, po łacinie: *amplificata fecunditas*). Próbą praktycznej realizacji tak rozumianego całościowego podejścia do rodzicielstwa jest stosowana w naprotechnologii i nauczaniu rozpoznawania płodności za pomocą Modelu Creighton tzw. instrukcja SPICE.

Słowa kluczowe: Rodzicielstwo, prokreacja, płodność, niepłodność, duszpasterstwo rodzin, małżeństwo, rodzina.

THE GENEALOGY OF THE PERSON TOWARDS THE DRAMA OF INFERTILITY

Summary

Parenthood is an integral element of conjugal love, which in its unifying aspect manifests its dynamism *ad intra*, while in its procreative aspect it shows its dynamism *ad extra*. Living through the procreative dimension is a particularly

difficult task for those spouses who experience the drama of infertility. This paper briefly discusses the problem of infertility faced by a significant number of married couples today. It points out that instead of using the term “infertility”, it is better to talk about reduced fertility. The paper also presents the spiritual, psychological and moral difficulties faced by spouses who cannot have biological children. These difficulties are at the same time challenges for the pastoral care of families. The way to overcome these difficulties is to refer to the holistic approach to human fertility and parenthood, which takes into account both the physical and spiritual dimension. In the Magisterium of the Church, this approach to parenthood is expressed in the terms “the genealogy of the person” (*Letter to Families*), “integral procreation” (*The Family and the Human Procreation*) and “an expanding fruitfulness” (*Amoris laetitia* in Latin: *amplificata fecunditas*). An attempt of practical realization of such an understood holistic approach to parenthood is used in Naprotechnology and teaching of fertility recognition with the Creighton Model, the so-called SPICE instruction.

Key words: Parenthood, procreation, fertility, infertility, pastoral care of families, marriage, family.